

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Tämä on Heinolan ja Orimattilan kaupunkien yhteinen lausunto.

Erillisten tulkkauskorvausten poistaminen ja niiden sisällyttäminen laskennallisiin korvauksiin:

Erilliset tulkkauskorvaukset tulee säilyttää. Tulkkauksen käyttö on erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa suurta. On erittäin tärkeää, että asiat saadaan hoidettua kerralla oikein ja että asiakas saa tiedon omista asioistaan ymmärrettävällä kielellä. Tulkin käyttö on myös asiakkaan oman oikeusturvan kannalta olennaista. Yhtenä kotoutumislain päätavoitteena on edistää maahanmuuttaneiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta yhteiskunnassa; tulkin käyttö on mahdollistamassa tätä, kun asiakas pystyy itse aktiivisesti ratkomaan ja ajamaan omaa asiaansa. Mikäli tulkkauskorvauksia sisällytetään laskennallisiin korvauksiin, ei tulkkauspalvelua enää käytetä ainakaan siinä määrin kuin se olisi tarpeellista. Mikäli kuitenkin tulkkauskorvaukset tullaan sisällyttämään laskennallisiin korvauksiin, on huolehdittava, että laskennallisten korvausten määrä vastaa tosiasiallisia kustannuksia.

Kotoutumisajan/laskennallisten korvausten korvausajan lyheneminen kahteen tai kolmeen vuoteen:

Korvausaikaa ei tule lyhentää nykyisestä. Mikäli kotoutumisaikaa lyhennetään, on varmistettava, että kunnilla on tarpeeksi resursseja (rahoitusta) kotoutumista edistävään työhön. Kotoutuminen on myös tänne maahanmuuttaneen vastuulla, mutta on selvää, että alkuvaiheessa on paljon asioita, joihin maahanmuuttanut tarvitsee opastusta. Jos kotoaikaa lyhennetään, tulee siis myös opastusta tarjoavien tahojen tehdä enemmän lyhyemmässä ajassa. Tämä ei toimi ilman riittäviä resursseja. On huolehdittava, että laskennallisten korvausten määrä ei pienene. On uhkana mm.

tulkkaukorvaukset jyvitetään osaksi laskennallisia korvauksia, mikä automaattisesti vähentää tosiasiallisia korvauksia. Mikäli taloudellista resurssia pienennetään, ei etenäkään monella pienemmällä kunnalla ole välttämättä varaa tehdä laadukasta kotouttavaa työtä yhä nopeammassa ajassa ja suuremmilla vastuilla. Hyvällä kotouttavalla työllä voidaan ennaltaehkäistä monia haasteita, edistää maahanmuuttaneiden osallisuutta ja luoda vastaanottavaisempaa ilmapiiriä.

Lisäksi kotoutumisajassa on otettava huomioon se, että kotoutumisaika alkaa yleensä kotoutumissuunnitelman tekopäivästä. Nykyisillä resursseilla asiakkaat saattavat joutua odottamaan vapautuvaa kotoutumiskoulutuksen alkua jopa puoli vuotta kotosuunnitelman tekopäivästä. Näin kotoutumisajasta on pahimmillaan ”valunut hukkaan” jo pitkä aika. Myös yksilölliset seikat, kuten esim. raskaus, kotona lastaan hoitavat vanhemmat ja luku- ja kirjoitustaidottomuus, on otettava huomioon kotoutumisaikaa määriteltäessä, koska ne väistämättä pidentävät kotoutumisaikaa.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkaukustannuksesta (32 a §)

Ehdotus on hyvä. Se edellyttää kuitenkin sitä, että asiakkaalle on etukäteen kerrottu tapaamisesta sekä suullisesti että kirjallisesti hänen ymmärtämällään kielellä eli tulkkia apuna käyttäen.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Ehdotusta ei pidetä hyvänä, koska tosiasialliset tuen tarpeet kuitenkin säilyvät.

Siirto edellyttäisi, että nuoret saavat riittävät tarvitsemansa esim. sosiaalityön, mielenterveyden tai opiskelijahuollon palvelut. Mahdollisen siirron jälkihuollosta tavallisen aikuissosiaalityön piiriin pitäisi olla sujuvaa ja palveluihin ei saisi tässä vaiheessa tulla katkoa.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

On huomioitava, että hyvinvointialueiden aloitus ja uusi kotolaki ovat jo nyt lisänneet kunnan vastuuta kotouttamisesta huomattavasti. Vaikka on ehdotettu, että osa nykyisistä kunnan tehtävistä siirtyisi hyvinvointialueelle (esim. apu kauppa-asioinnissa), on kunnalle jäävä vastuu ja tehtäväkuva niin laaja ja moniulotteinen, että laskennallisten korvausten osuutta kunnille ei saisi pienentää. Moni (erityisesti pienempi) kunta kamppailee jo nyt resurssien kanssa, saati jos/kun kunnan vastuu tästä laajenee 1.1.2025 alkaen. Hyvinvointialueelle ehdotetut tehtävät ovat kuitenkin varsin pieniä ja vain kotoutumisen alkuvaiheeseen rajoittuvia tehtäviä, verrattuna kunnan pitkäaikaiseen kotouttamistyöhön ja esim. kunnan yhteiskuntaorientaatioon, kotokoulutuksen järjestämismvastuuseen ja kotoutumisen kokonaisvastuuseen nähden.

Muut huomiot

Kotoutuminen on aina kaksisuuntaista. Siihen sisältyy maahanmuuttaneen vastuu omasta kotoutumisprosessistaan, mutta myös yhteiskunnan vastaanottavuuteen vaikuttavat tekijät. Toivomme lisää kannanottoa lainsäädännön tasolla mm. antirasistiseen työotteeseen ja mikroaggressioihin sekä siihen, millaisia toimia voimme yhteiskunnan tasolla tehdä sen eteen, että täällä olisi jokaisen hyvä olla.

Kemppi Marianna
Heinolan kaupunki - Tämä on Heinolan ja Orimattilan kaupunkien yhteinen
lausunto